15/08/2020

Η Παναγία Σουμελά έσωσε τα κειμήλια

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Στις 15 Αυγούστου 2010, στην πρώτη μετά από 88 χρόνια Θεία Λειτουργία στην ιστορική Μονή της Παναγίας Σουμελά στην Τραπεζούντα του Πόντου, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος μνημόνευσε γενικώς τους κεκοιμημένους αδελφούς της Μονής.

Έναν όμως μνημόνευσε ονομαστικά, τον αρχιμανδρίτη Αμβρόσιο.

Ήταν αυτός που το 1931 πήγε στη Μονή και έφερε στην Αθήνα τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας (μία από τις τρεις που αποδίδονται στον Ευαγγελιστή Λουκά) και άλλα κειμήλια της Μονής, τα οποία οι μοναχοί που έφυγαν τελευταίοι το 1923 τα έθαψαν σε κρύπτη στο μετόχι της Αγίας Βαρβάρας, σε αρκετή απόσταση από την κεντρική Μονή, στο οποίο οδηγεί δύσβατος δρόμος. Εκεί, εκτός από την εικόνα της Παναγίας, είχαν θαφτεί ακόμη τρία πολύ σημαντικά κειμήλια:

Η επιστροφή των ιερών κειμηλίων στην Ελλάδα επιτεύχθηκε λόγω της εξομάλυνσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Το σχετικό αίτημα υποβλήθηκε από τον τότε πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο προς τον Τούρκο ομόλογό του Ισμέτ

Ινονού, κατά την επίσημη επίσκεψή του στην Αθήνα. Αυτός το αποδέχτηκε και έδωσε οδηγίες στις τουρκικές Αρχές να διευκολύνουν την ελληνική αποστολή που θα πήγαινε στην Μονή για εύρεση των θαμμένων κειμηλίων, και τη μεταφορά τους στην Ελλάδα.

Από τους επιζώντες τότε μοναχούς, που ήξεραν το σημείο ταφής των κειμηλίων, υπήρχε μόνο ένας, ο Ιερεμίας, ο οποίος ασθενούσε και δεν είχε τις δυνάμεις να πάρει μέρος στην αποστολή.

Ο Ιερεμίας υπέδειξε τον αρχιμανδρίτη Αμβρόσιο Σουμελιώτη (κατά κόσμον Αριστοφάνη Αναστασιάδη), τον οποίο ενημέρωσε πώς θα βρει την κρύπτη. Με την επιστροφή του στην Αθήνα και την παράδοση των κειμηλίων ο Αμβρόσιος συνέταξε χειρόγραφη έκθεση η οποία δημοσιεύτηκε το 1950 στο περιοδικό Ποντιακή Εστία.

«Με τις ευλογίες της Εκκλησίας έφυγα από την Αθήνα στις 14 Οκτωβρίου. Ήμουν εφοδιασμένος με ένα θερμότατο συστατικό έγγραφο της τουρκικής πρεσβείας, και όταν έφτασα στην Κωνσταντινούπολη οι τουρκικές Αρχές μού παρείχαν κάθε ευκολία», γράφει ο Αμβρόσιος [σ.σ.: τα αποσπάσματα της έκθεσης έχουν προσαρμοστεί στην τρέχουσα νεοελληνική γλώσσα]. Από την Πόλη αναχώρησε ατμοπλοϊκώς για την Τραπεζούντα, συνοδευόμενος από τον Αλ. Βασιλείου, υπάλληλο της Μικτής Επιτροπής Ανταλλαξίμων.

Ιερομόναχος Αμβρόσιος Σουμελιώτης

Ο Αμβρόσιος έφθασε στην Τραπεζούντα τα μεσάνυχτα της 28ης Οκτωβρίου 1931. Σημειώνει στην έκθεσή του: «Πήγα κατευθείαν στο ξενοδοχείο του Τεφίκ, ο οποίος δοκίμασε αληθινή ευχάριστη έκπληξη όταν με είδε. Δεν ήξερε πώς να με περιποιηθεί καλύτερα και μου ζητούσε πληροφορίες για διάφορους Τραπεζούντιους γνωστούς μου. Το πρωί πήγα στον νομάρχη της Τραπεζούντας, ο οποίος με δέχτηκε και έδειξε πολύ ενδιαφέρον για την αποστολή μου. [...] Το μεσημέρι, συνοδευόμενος από τον Αλ. Βασιλείου και έναν μυστικό αστυνόμο, που είχε την καλοσύνη να μου διαθέσει ο διευθυντής της Αστυνομίας της Τραπεζούντας, ξεκίνησα με το αυτοκίνητο για το Τσεβιζλίκ. Επισκέφτηκα τον καϊμακάμη, που με δέχτηκε πολύ ευγενικά, κι εκείνος φρόντισε να έρθουν από ένα γειτονικό χωριό πέντε άλογα για να πάμε ως τη Μονή του Σουμελά. Στις 7 το πρωί της 28ης Οκτωβρίου ήλθαν πράγματι οι αγωγιάτες και καβαλικέψαμε, μαζί με τον Αλ. Βασιλείου, τον μυστικό αστυνόμο Τόνγιαλη Νεούτ εφένδη και δύο στρατιώτες, που μας έδωσε για ασφάλεια ο καϊμακάμης, για το μοναστήρι».

Σπάραξε η ψυχή του Αμβροσίου μόλις είδε την παλαίφατη Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Ιερά Μονή, που είναι χτισμένη σε υψόμετρο 1.063 μέτρων. Τίποτε δεν θύμιζε το παλιό της μεγαλείο.

«Εγκαταλελειμμένη η Μονή του Σουμελά, είχε ερειπωθεί. Μέσα εκεί στην ερημιά κανείς δεν την πλησίαζε. Ταβάνια, πατώματα, παραθυρόφυλλα, είχαν όλα καεί και μόνο οι τοίχοι έμεναν ολόρθοι, για να διηγούνται ότι επί εκατονταετίες εκεί μέσα δοξάστηκε το όνομα του Θεού», γράφει.

Χωρίς να ξεκουραστούν, κίνησαν για το μετόχι της Αγίας Βαρβάρας. Και ο Αμβρόσιος συνεχίζει:

«Εκεί είχαν πέσει όλοι οι τοίχοι και ένας σωρός από πέτρες, χώματα, ξύλα, κεραμίδια ύψους ενάμισι μέτρου σκέπαζε το έδαφος. Έπειτα από τρεις ώρες εντατικής εργασίας οι αγωγιάτες, χτυπώντας το έδαφος με ένα ξύλο, με βεβαίωσαν ότι υπάρχει κενό κάτω εκεί. Η καρδιά μου χτυπούσε δυνατά. Ένας από τους αγωγιάτες ήταν πάνω στην κρύπτη.

— Βλέπω ένα κιβώτιο εδώ, μου είπε, όταν παραμέρισε τα χώματα.
— Άνοιξέ το, απάντησα, και με τα χέρια σου τράβηξε ό,τι βρεις.

»Έκανα το σταυρό μου την ώρα εκείνη και σήκωσα τα μάτια μου στον ουρανό προφέροντας λόγους ευχαριστίας. Τα ιερά κειμήλια είχαν σωθεί…

»Ο μπόγος ήταν απείραχτος και μόνο τα πανιά είχαν σαπίσει από τα νερά. Πήρα τότε την εικόνα της Παναγίας στα χέρια μου, αφού την ασπάστηκα, μοίρασα και τα άλλα πράγματα στους συνοδούς μου και ξεκινήσαμε πεζοί για το Τσεβιζλίκ, γιατί ήταν νύχτα».

Την επομένη άρχισε το ταξίδι της επιστροφής στην Αθήνα. Αρχικά τα κειμήλια παραδόθηκαν στον μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρύσανθο, εκπρόσωπο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Εκκλησία της Ελλάδος, ο οποίος ήταν παράλληλα και πρόεδρος του Ταμείου Ανταλλαξίμων Κοινοτικών και Κοινωφελών Περιουσιών των Μικρασιατών. Στις 10 Νοεμβρίου 1931 εκτέθηκαν στα γραφεία του Ταμείου στην Αθήνα. Ο Χρύσανθος παραχώρησε τα κειμήλια στο Βυζαντινό Μουσείο, όπου

έμειναν για 20 χρόνια.

Ο μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρύσανθος

Ο Κρωμναίος γιατρός και συγγραφέας Φίλων Κτενίδης, πρόεδρος του Σωματείου «Παναγία Σουμελά» προώθησε δημόσια την ιδέα για την ίδρυση της μονής Παναγίας Σουμελά στην Καστανιά του Βερμίου, στην Ελλάδα. Από το 1952 η Ιερή εικόνα, και μετά και τα άλλα κειμήλια, φυλάσσονται στην ομώνυμη Μονή, στο Βέρμιο. Εκεί έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο αρχιμανδρίτης Αμβρόσιος, όπου και κοιμήθηκε το 1970.

Αριστείδης Βικέτος

Πηγή: philenews.com.